

bunii (mosii) nostri prin tradițiune, că unii missionari unguri s'au purtatu brutalu cu preotimea. Inse ce mai trebuie tradițiune, cand conclusele sinodului din 1739 ne dau in această privinția unu testimoniu atâtu de categoricu pre câtu de intristatoriu. Clerulu a pusu atunci theologului 13 condițiuni, între care 2., 3., 4., 8., 9. și mai pre sus de toate 12 clerulu niciodata nu le-ar fi pusu, dacă uniiologi »qua generales auditores« nu aru fi scosu chiaru și pe protopopi din toată patientia. Dara erau multi popi prosti, grosolani, neinvatiati, in câtu multime din trensii nu sciau nici se'si scria numele? Erau între ei și bețivi, alții depravati. Reu, foarte reu că starea clerului decadiuse atâtu de cumplitu sub domnia spirituala grecesca și sub guvernarea calvinésca până la 1700; inse dela emanarea primei diplome imp. din 1699 trecusera 40 de ani până la sinodulu acesta; patru dieci de ani și înca nici o singura scóla macar numai cu patru clase elementarie cá preparátore pentru statulu preotiescu! Din atâtea promisiuni stralucite cele mai multe neimplinite. Cum și unde aparau auditorii generali interesele clerului? Că invatiau pe popi se scia administra regulatu sacramentele? Muritorii de fóme nu potu administra nici unu sacramentu.

Rugamu fratiesce pe eruditulu profesoru, cá se ne permita a face o distinctiune. Un'a unica este credintia catholica, dara temperamentele genetice, simpathiile și antipathiile, gradulu de cultura morala și de civilisatiune differu nespusu de multu dupa nationalitati și tieri; apoi anume noi romanii ne cunóscemu foarte bine cu secuii. . . Nici se créda cineva, că înainte cu 150 de ani era nu sciu ce diferentia enorma între barbaria (nu cultur'a) romanésca și între barbaria secuiesca ori unгурésca. Nici chiaru in multu glorificatulu gradu modernu de cultura diferentia nu e de spariiatu. Și popii secuiloru înainte cu 150 de ani? Dara este mai bine se curmamu acestea paralele.

Da, lui Hurmuzache, care de altmentrelea nicidecum nu era omu bigotu, îi pasá tare de puritatea ritulu orientalu, că-cielu cá bucovineanu avuse nenumerate ocațiuni de a vedé in bisericile poporulu rutenu unitu númerocele schimbări chiaru și essentiali in executarea ritulu orientale, precum și perse-

